СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНІЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 233. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 6-го жовтня 1936. — VOL. XLIV. No. 233. Jersey City, N. J., Tuesday, October 6, 1936. THREE CENTS

КОШТИ ЛАНДОНОВОЇ ДОПОМОГИ ФАРМЕРАМ 2 БІЛІОНИ РІЧНО

ВАШИНҐТОН. — Знавці, що обчисляють кошти допомоги фармерам за пляном републиканського кандидата Ландона, поданого в його кандидатських промовах, кажуть, що ця допомога буде коштувати федеральний скарб принаймні 2 біліони долярів кожного року.

Знавці мали вже майже всі потрібні дані готові, бо плян Ландона мало ріжниться від пляну, котрий предложив був свого часу в конґресі канзаський конґресменГовп.

ЗА ПАРТІЙНУ ЛЬОЯЛЬНІСТЬ.

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Лін Фрейзієр, републиканець, заявив публично, що він не підпирає кандидатури офіційного кандидата Републиканської Партії, але Вилієма Лемке, кандидата Партії Союзу.

Джеймс Вокер, визначний політик Демократичної Партії, що колись був посадником міста Ню Йорк і був примушений ревеляціями про урядові надуживання його адміністрації зректися цього уряду, виступив проти Ал. Смита, іншого політика цеї партії, за те, що Ал. Смит тепер виступає проти демократичної адміністрації. Вокер виступає проти втечі з партії, не згадуючи Смита по імені, але говорить так, що легко догадатися, кого він має на думці.

УРЯД ЗАПОВІДАЄ ДАЛЬШИЙ ЗРІСТ ЦІН.

ВАШИНҐТОН. — Департамент рільництва каже в своїй публикації „Консюмерс Ґайд", що докладні розсліди над умовинами ринку доказують, що цеї зими треба сподіватися дальшого зросту цін. Уже тепер ціни на рільні продукти є вищі, ніж були колинебудь від 1929-го року. Нині треба видати $1.40, щоб купити стільки поживи, скільки в березні 1933 р. можна було купити за $1.

Департамент рільництва радить тим, що роблять закупна, щоб студіювали добре ціни й поживну вартість ріжних продуктів, щоб за свої гроші купували якнайбільше поживи.

ЧИСЛО ПРОСЬБ ПРО ДОПОМОГУ ЗМЕНШУЄТЬСЯ.

НЮ ЙОРК. — Адміністрація Тимчасової Надзвичайної Допомоги каже, що цей уряд дістав цього року 55% менше просьб про допомогу, ніж дістав був за ті самі місяці минулого року.

У місті Ню Йорк число просьб зменшилося на 45%, у цілому стейті поза містом Ню Йорк на 63%.

ЗАКЛИКАЮТЬ ДО БОРОТЬБИ ПРОТИ КОМУНІЗМУ.

НЮ ЙОРК. — Відбуваючийся тут Краєвий Катехитичний Конґрес ухвалив візвати римо-католицьких священиків проповідувати проти небезпеки комунізму з проповідальниць і по світських організаціях.

КАЖЕ, ЩО ЗНАЙШОВ ЧЕРЕП АМЕРИКАНЦЯ З НАЙБІЛЬШИМ МІЗКОМ.

ВАШИНҐТОН. — Д-р Алес Ґрдлічка, куратор Смитсонської Інституції, каже, що він знайшов череп людини, що мала найбільший мозок із усіх людей західньої півкулі.

Знайшов він цей череп підчас розкопів на Алевтських островах, недалеко від південного побережжя Аляски. Д-р Ґрдлічка обчислив, що цей череп мав поємности 2,005 кубічних центиметрів. Найбільша поємність черепа нормальної людини в світі, відкрита до цього часу, виносила 2,030 кубічних центиметрів; мав його російський письменник Іван Турґенєв. Третє місце належиться черепові Деніела Вебстера, що виносив 2,000 кубічних центиметрів. За ними йшли черепи: німецького політика Бісмарка, французького поета Ля Фонтена, німецького музика Бетовена та німецького фільософа Канта.

Пересічна поємність людського черепа виносить 1,450 кубічних центиметрів у чоловіків і 1,250 до 1,300 у жінок.

ЛЕТНИЧА КАТАСТРОФА В ПОВІТРІ.

НЮ ЙОРК. — Над Раковей Булвард, недалеко від летничого майдану в Джемейці, зударилися з собою в повітрі два літаки. Обі машини зчепилися крилами й упали на мочар. Три летуни згинули на місці, а четвертий потім у шпиталі.

БУДУТЬ РОЗСЛІДЖУВАТИ САМОГУБСТВА.

НЮ ЙОРК. — Комісар шпиталів заповідає розведення докладного слідства над причинами самогубства. Мають розсліджувати клінічні й умово-суспільні причини цього явища.

Фонди на цей розслід зібрав спеціяльний комітет.

ЗНЯЛИ РУХОМУ ФІЛЬМУ З ЖИВОГО СЕРЦЯ.

В Клівленді (Огайо) на річних зборах Американського Товариства Рентґенових Промінів висвітлювано на екрані рухомі фотографічні знимки з рентґенового образка бючого-ся серця, працюючого шлунка, ковтаючого поживу горла, дихаючих легенів і рухаючихся суглобів. Один з лікарів говорив про велику поміч цього винаходу для ріжних ділянок медицини, передовсім для лікарської помочі при породах.

СМЕРТЬ В ОГНІ.

В місті Омага підчас пожежі дому, що почалася мабуть з вибуху в печі, згоріли: 62-літня пані Марія Динґелдайн, її дочка, 24-літня пані Гелена Баровська, 63-літній робітник Джордж Динґелдайн та дитина пані Баровської.

НОВА ПРОВОКАЦІЯ КОМУНІСТІВ.

Розбещення озвірілих комуністів доходить до краю. Одної ночи вломилися невідомі злочинці до церкви в Сільці, розбили кивот і розсипали по долівці Найсвятіші Тайни. Опісля потоптали їх і розбили чашу. Коли вістка про це рознеслася по селі, сцена й обурене до краю громадянство села спонтанним відрухом віддячилось місцевим комуністам бо це їхнього без сумніву роботою є цей підлий напад. Це ще один доказ, що найширші кадри суспільности помало тверезіють від комуністичного дурману.

АРИСТОКРАТКА ОБРАЗИЛА ГІТЛЕРА.

Суд у Дармштадті засудив 60-літню баронову Люцію фон Роткірх-Пантен з відомої німецької аристократичної родини на 8 місяців вязниці за образу канцлера Гітлера. Баронову заденунціював муляр, що був занятий у її вілі.

ВРОЖАЙ У БЕСАРАБІЇ.

Полудневo - східня частина Бесарабії, яку замешкують українські селяни, потерпіла в минулому році через постійну посуху. По цілих повітах не ставало харчів для дітей і уряд наказав свого часу переселити всі діти в інші повіти. Аж цього року, по довгім часі є знов урожай не тільки на збіжжя, але й ярини та овочі. Цього року не потерпілять бесарабці голоду.

ОБА ЗБАРАЗЬКІ АДВОКАТИ НА ВОЛІ.

На днях вийшли на волю зі слідчої вязниці в Тернополі адвокати зі Збаража, д-р Іван Кульчицький і д-р Володимир Гамаль, арештовані свого часу під замітом злочину зі ст. 109 к. к. (свідоме ширення за кордоном неправдивих вістей з метою шкодити інтересам польської держави) за поміщення в американсько-українському часописі „Народна Воля" збіркової відозви на ціли „Українського Нар. Дому" у Збаражі. У вязниці пробули 22 дні. Слідство проти них, як теж проти м-ра Івана Зваруна, адвоката з Нового Села, не припинено й воно ведеться дальше.

ВІДБУДОВУЮТЬ СТАРИННИЙ СТАДІОН У ПОМПЕЯХ.

Цілий штаб італійських археольоґів працює над відбудовою старинного римського спортового стадіону, відкритого недавно в Помпеях. Перемінюють його в новочасний майдан 140 метрів завдовжки і 110 метрів завширшки. Він окружений величавим мармуровим муром, а при вході стоять гарні колюмни. Посередині величезного грища знахотиться пливацький басен, теж з мармуру. На бажання Мусолінія помпеянський стадіон задержить свій первісний історичний вигляд. В часі розкопів учені ствердили, що катастрофальний вибух Везувія заскочив помпеянських спортовців підчас ігрищ. М. ін. знайшли тіло одного спортовця, знаменито збережене і змуміфіковане в попелі. Він держав у руках амулети, присвячені єгипетській богині Ізіс. Вірив видко, що богиня принесе йому щастя.

ПОКИДАЮТЬ МОСКОВСЬКЕ СЕКТАНТСТВО.

Повідомляють зі села Великі Березолупи на Луччині, що між тамошніми сектантами повстали замішання на національному тлі. Кілька розважніших селян, що по своїй несвідомості попали в сіти московського сектантства, покинули сектантських „пророків" і з своїми родинами повернулися демонстративно до віри своїх батьків. З цеї нагоди в місцевій церкви відбулись окремі богослуження.

Подібні факти заслугують на окрему увагу ще й тому, що московське сектантство розвивалося й розвивається якраз у тих місцевостях, де людей одурманювано московсько-жидівським комунізмом. Як відомо, комунізм і сектантство по наших селах є кермовані одною московською рукою.

ВИСЛАНІ З ПРИКОРДОННОЇ СМУГИ.

На основі закону про охорону прикордонної смуги адміністраційна влада на Волині вислала на неокреслений час братів Андрія й Івана Поліщуків з м. Острога й двох селян із села Вельбівна.

ЖИДІВСЬКІ „КООПЕРАТОРИ".

В окружному суді в Луцьку закінчилася судова розправа проти директорів Надзірної ради жидівського „Банку Людового", разом 16 осіб. Всіх їх обвинувачували у привласненні для Банку належностей за інкасо. Головного „директора" Іцка-Мойше Шніцера засудив суд на два роки тюрми, Шмуля Ранца й Янкеля Френкеля по 1 р. тюрми, а решту 13 осіб по 6 місяців тюрми.

ҐРІМ УБИВ 5 ОСІБ.

Від громовиці, яка перейшла над фільварком Смоліца, пов. Ленчица, 14 робітників сховилися у великій стирті сіна. У стирту вдарив грім і запалив її. До пожежі прибігли селяни і добули з вогню пять трупів і 9 тяжко поранених. Усіх відвезли до шпиталю, де два знаходяться у безнадійному стані.

„ПРОМИСЛОВЦІ" ЛЕГКОВІРНИМИ ЛЮДЬМИ.

В селі Тудорові на Рівенщині поліція арештувала чотирьох місцевих селян у хвилині, як готовилися перепровадити кількох легковірів до большевиків. Підчас арештів виявилося, що це „ремесло" провадили арештовані від довшого часу і мали звязки з іншими подібними ватагами. „Промисловців" людської кривди замкнули до арешту. Внедовзі відбудеться проти них судова розправа в Рівному.

ПРОТИ СПІВПРАЦІ З КОМУНІСТАМИ.

Білоруське Народне Обєднання видало новий комунікат проти співпраці з білоруськими комуністами у т. зв. „людовім фронті" проти фашистів. Комунікат пригадує, що Комуністична Партія Західньої Білоруси підлягає зовсім Польській Комуністичній Партії і тому відноситься з нетерпимість до всього білоруського, що не є комуністичне. До того Білоруське Національне Обєднання не вважає за відповідне боротися тепер з фашистами та ще на спілку з білоруськими комуністами.

ДІБРАЛИСЬ.

На Горечі під Черцівцями відбулося недавно незвичайне весілля. Віддалася 75-літня жінка, що була вже чотири рази замужна. Щасливий молодий це 56-літній чоловік. Кажуть, що молода дуже кремезна жінка, ну і досить багата.

НАВІТЬ РЕФЕРАТИ ПОЛЬСЬКОЮ МОВОЮ.

Кружок Білоруського Інституту Господарки і Культури у Жодзішках, вілейського повіту, рішив відсвяткувати 10-літнє існування святочною академією. Старовство засаднично дало довзвіл на академію, але зажадало, щоб принагідний реферат виголошено по польськи. Управа Інституту інтервеніювала у виленськім воєвідстві, але без успіху. Тому, що організатори не згодилися, щоб реферат виголошено польською мовою, академія не відбулася.

ЗВІРЯЧИЙ ШПИТАЛЬ.

В Мельбурні в Австралії заложили дві багаті великі приятельки звірят шпиталь, призначений виключно для звірят. Уся прислуга шпиталю складається з жінок. Шпиталь має 24 доглядачки, що самі добровільно зголосились до цієї тяжкої служби. Деякі з них заняті в т. зв. „літаючих амбулянсах", які привозять з усіх усюдів недужих звірів. В амбулянсах ведуться окремі протоколи, до яких вписують на місцях всі дані про походження, вік звірят та причину й хід недуги. Амбулянси відвозять теж вилікуваних „пацієнтів". Шпиталь лікує тут звірят зовсім бідних людей за невеликою оплатою, а навіть безкорисно. Найбільший контингент творять пси, потім ідуть коні, коти і т. д. Деяку сенсацію у шпиталі викликав був верблюд. З цього приводу зчинили коні паніку, яку щойно з тяжким трудом вдалося шпитальній прислузі перемогти. Другою сенсацією був кангур, що його знайшли недалеко Мельбурну.

ВУЛИЧНІ РОЗРУХИ У ФРАНЦІЇ

ПАРИЖ. — Минулої неділі на вулицях Парижа французькі комуністи влаштували демонстрацію проти фашизму. Зібралося їх біля сто тисяч. Вибравши почесними членами московського диктатора Сталіна, еспанського комуніста Ля Пасіонарія і премієра еспанського лівого уряду, Кабалера, французькі комуністи виголошували багато промов, у яких заприсягали „смерть фашизмові" й вихвалювали уряд „народнього фронту" з премієром Блюмом на чолі. У деяких випадках між комуністами й членами „Французької Соціяльної Партії" полковника Ля Рока приходило до сутичок, у яких було кількасот осіб ранених. Здемольовано теж кілька паризьких каварень. Партії Ля Рока, що хотіла кілька днів передтим влаштувати подібну маніфестацію проти комунізму, уряд Блюма заборонив публичний виступ.

В ЛОНДОНІ ТЕЖ РОЗРУХИ.

ЛОНДОН. — Подібно як у Парижі, також у Лондоні прийшло минулої неділі до сутички між англійськими фашистами й комуністами, в яких ранених було біля 300 осіб, з цього 65 тяжко, так, що мусіли забрати їх до шпиталю. Англійські фашисти дістали були позволення від заряду на похід через східню дільницю Лондону, замешкану в більшости жидами. Їх зібралося коло 5,000, усі вбрані в чорні сорочки. Одначе комуністи, які досить сильні у цій дільниці, зібрались у великім числі й почали не допускати фашистів до походу, кидаючи на них каміння, куски заліза і т. п. Поліція була безрадна. Після наради комісара поліції з лідером англійських фашистів, Мозлієм, похід відкликано. Тепер фашисти хочуть робити зажалення на уряд, що не дав їм належної охорони й що уляг занархізованим комуністичним елементам.

ВСЕСВІТНЯ ФАРМЕРСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ.

РИМ. — В Римі розпочалася чергова річна конференція всесвітнього фармерства. На цій конференції беруть участь представники 73 національностей, що застановляються над співпрацею фармерів ріжних народів та над поліпшенням їхньої долі.

ОБЖИНКОВЕ СВЯТО В НІМЕЧЧИНІ.

ГАМЕЛЬН (Німеччина). — Німці справляли минулої неділі обжинкове свято, на яке зїхалося 700,000 німецьких фармерів. На тому святі був також Адольф Гітлер, який виголосив промову. У своїй промові Гітлер змалював напружене політичне положення в Европі та в цілому світі, називаючи його „божевіллям". Казав також, що серед цього напруження переживе тільки та нація, що здисциплінована й зсолідаризована в середині. Підкреслював Гітлер іще раз червону небезпеку, що безнастанно грозить світові переворотом.

ФАКТИ, ЩО ХАРАКТЕРИЗУЮТЬ ПОЛЬЩУ.

ВАРШАВА. — Початок шкільного року в Польщі приніс два явища, які у зіставленню дуже добре змальовують ті обставини, що існують у Польщі на полі шкільництва: з браку приміщення відходить від шкільних дверей понад міліон дітвори, а в той сам час 16 тисяч учителів не можуть дістати посади.

ПРОПАВ З БРАКУ РІДНОГО ҐРУНТУ.

ЛЬВІВ. — У львівському „Новому Часі" поміщена розвідка про польського славного маляра Юлія Коссака, що жив у минулому столітті. Автор розвідки, М. Голубець, подає, що Юлій Коссак був українцем з уродження і навіть ціле життя мав теплє почуття й тугу за своїм народом. У часі свого вчителювання в краківській академії мистецтва він неераз говорив у крузі українських студентів: „я ваш". Помер він окружений славою і добробутом, якого в тих часах не могло йому запевнити вбоге українське громадянство.

ПЕРЕМОГА МОСКОВСЬКОГО НАЦІОНАЛІЗМУ.

ЛОНДОН. — Лондонський кореспондент нюйорського „Таймсу", Оґур, доносить, що в Москві йдуть зміни щодо заграничної політики Совєтів. Зміну цю спричинила перемога фашистів в Еспанії. Сталін уважає тепер ІІІ. Інтернаціонал, яким упродовж довгих років засліплювано чужим робітникам очі, „надломаним інструментом". Користи з цього Інтернаціоналу тепер для Москви мало, зате його діяльність комплікує за границею положення Москви й дає арґументи Гітлерові. Супроти цього передбачають, що Сталін незабаром викине ІІІ. Інтернаціонал з Росії, враз із його предсідником Димитровом, і поселить його у якійсь державі за границею.

НІМЕЧЧИНА ЕКОНОМІЗУЄ.

БЕРЛІН. — Німецький уряд заборонив уживати корків при коркуванні фляшок і приказав уживати в тій ціли заткал, зроблених з місцевого дерева. Ця заборона є одною з численних, якими Німеччина задумує в часі чотирьох літ стати економічно самовистарчальною. Вживаючи своїх корків, Німеччина заощадить 10,000,000 марок річно.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc,
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of ti Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВАЖНЕ ПИТАННЯ МОЛОДІ

Одна з орґанізацій молоді віднеслася була кілька днів тому до кандидата кожної американської партії на уряд президента Злучених Держав із запитом, як він ставиться до важних політичних питань. Орґанізація була настільки політично освічена, що не дала кандидатові відповідати нічого некажучими загальними фразами, бо спиталася його за конкретне становище в конкретних справах. Між іншими питаннями було питання, як кандидат ставиться до справи дитячої проступности, а саме, що він думає робити, на випадок свого вибору президентом Злучених Держав, щоб запобігти сходженню дітей на дорогу проступности, та що він думає зробити для того, щоб завернути з тої дороги тих, що туди вже поступили.

Самий факт цього запиту з боку молодечої орґанізації показує, що справа молодечої проступности є важною справою в очах самої молоді. Молодь уважає цей факт важним, одним з 9 важних справ, за які вона питається конкретно кожного кандидата на уряд президента Злучених Держав.

Цю саму справу порушило недавно публично спеціяльне слідство над молодечою проступністю, яке розвів д-р Дж. Б. Молер з Колюмбійського університету при допомозі „адміністрації поступу праць". Цей розслід, що обняв дитячу проступність за останні три десятки років, доказав несподіваний факт, а між іншими ступневе зменшення її числа. Всетаки, не зважаючи на поправу в цьому огляді, суспільне лихо не пережилось, і нині багато дітей, головно хлопців, стоять перед загрозою деморалізації.

Цей розслід трохи розкрив причини дитячої проступности. Показується, що багато дітей сходять на бездорожжя через розбиття родинного життя. Себто там, де родичі з собою не живуть, або живуть із собою зле, і через те занедбують діти, там діти легко сходять на бездорожжя.

Показується далі, що на бездорожжя сходить багато дітей, що походять з родин, що мають по четверо й більше дітей.

Показує теж розслід, що сходить на бездорожжя багато дітей, що живуть у густо заселених, убогих дільницях, де мешкання вбогі, тісні і брудні, де нема парків ні площ для забави й здорової розривки.

У цей спосіб розслід звертає суспільности увагу на вагу для всеї суспільности — родинних відносин, матеріяльного забезпечення родини та громадської дбайливости за здоровля, вигоду й нагоду для розривки підростаючого покоління. Громадянство, що шкодує гроша на таку дбайливість, буде мусіти колись видавати гроші на поліцію, суди, кримінали й шпиталі для тілесно й умово хорих.

„ВІД МАЗЕПИ" І НАШІ СУЧАСНІ ЗАВДАННЯ

Одною з найдорожчих для кожного українця історичних постатей є без сумніву гетьман Іван Мазепа. Всім памятний цей гетьман як першорядний дипльомат і політик як автор останньої спроби збройної боротьби з Московщиною, що як такий і до нині залишився символом, не зважаючи на полтавську траґедію. Ще й тепер часом називають росіяни самостійницький рух на Україні „мазепинством", а „мазепинці" стало вже для українців почесною назвою, як колись назва „ґези" (жебраки) була почесною для голяндських повстанців проти Еспанії. Народня приповідка „від Богдана до Івана не було на Україні гетьмана", чудово ілюструє це виняткове місце, яке заняли Хмельницький і Мазепа в ряді інших гетьманів України, а рівночасно показує, наскільки постать Мазепи засланяла собою серед народу фіґуру його ніби зверхника царя Петра Першого, людини визначних здібностей і характеру. Бо, не зважаючи на те, на Україні володів Мазепа, а не він.

Наскільки блиск панування Хмельницького був блиском низки збройних перемог, настільки влада Мазепи була часом мирного поступу. Але саме з того боку українське громадянство знає Мазепу ще найменше. Мало відомо, що саме за Мазепи досягла найбільшого розвитку торговля України з Европою, особливо з Німеччиною. Мало оцінений ще вік Мазепи як „золотий вік" українського мистецтва. А тимчасом саме своїм широким попиранням мистецтва на Україні Мазепа залишився в народній памяті. На гетьманській Україні прямо тяжко вказати на більшу церкву, що не завдячувалаб якоїсь своеї окраси щедрості гетьмана. А Київ, Чернигів, Переяслав, Лубні навікиноситимуть печать його доби, за якої повстала більшість їх найгарніших будов. Московський вандалізм знищив неодно, а передовсім найулюбленіший твір Мазепи, Батурин.

Мета життя Мазепи — створення суверенної України — не вдалась. Але своєю 22-літньою творчістю залишив він по собі памятки, які вічно нагадуватимуть українцям їхне величне минуле, вічно підбадьорюватимуть їх до праці для осягнення ідеалів гетьмана в будуччині. Подібне і сучасні завдання українського громадянства: і для нас минула невдало остання визвольна війна, тому і ми мусимо тепер культурними памятками звеличити нашу епоху. А такі твори як стрілецькі могили, або свято боїв, чи такі установи як Музей Визвольної Боротьби України в Празі, являються для цієї цілі найвигіднішими середниками і мусять тішитись опікою цілого сучасного свідомого громадянства.

А. Височин.

КОЛІБР І УРУТУ, АБО ЗАКОН ПІМСТИ В ДЖУНҐЛЯХ

Спецам від високої політики — з присвятою.
О. Г.

Свойого часу писав я в нашім часописі про закон пімсти у природі та подав притім як один дуже вимовний приклад, факт жорстокої пімсти одної слоньки на крокодила, який тільки закрадався пожерти її мале. А нині наводжу тут зі світу природи інший факт на доказ того, що природа і найслабшим своїм створінням дає **інстинкт самооборони** на те, щоб те створіння, навіть, коли воно сповидно зовсім собі дрібне та немічне, у хвилі, коли зважиться стати до боротьби за існування, не мусіло конче гинути безпомічною жертвою, а мало спромогу при відповіднім використанню всіх засобів своеї оборони, **стати небезпечним і для багато-багато дужчого ворога**. Це ось картина пімсти маленької пташки колібра на змії, що їй імя — уруту. Уруту одна з найбільш їдовитих та лютих гадюк у пралісах Бразилії, а колібр це один з найкращих, але й найдрібніших пташків, що живуть у гарячих краях, такий ріжноманітний своїми родами, що відмін його начислюють до 400, а притім іноді такий маленький, як трохи більший джміль! Правда, та славна представниця колібрів, про яку зараз буде мова, була певно трохи більша, а всетаки настільки мала, що в порівнанню зі змією уруту мусить явитись нам своєрідним карлечком з пташинного світу, що двигнувся на страшного велита. Та проте наш карличок потрафив пімстити на тому велитові заподіяну йому ним кривду, а як — послухаймо.

Оце ось віденський природник **Ц. Шотт** розповідає в одному нарисі про свої наукові мандрівки пралісами Бразилії таке:

Упродовж одної з моїх мандрівок південно-американським пралісом довелось мені раз підстерегти змію, що саме підкралась під гніздочко колібрів. Двоє ще пів-голих, неймовірно маленьких пташенять були власне в той мент у гнізді. Час до часу можна було бачити їх розкриті дзюбки, з яких тільки вони ніби і складалися, а тоненький пучок соняшнього проміння обливав сіреньку рурочку гнізда, де ті маціцькі сиділи, своєь матери дожидаючи. І просто зворушливо було воно почувати невинну несвідомість отих маленьких створінь, загрожених тепер безпосередньою близькістю пажерливої гадюки, якої лукава захованість вражала в цей мент тим осоружніше. Поволі ось і ледви помітно насувалась уруту щораз ближче до гнізда, вряди-годи застигаючи нечутно в гущі розкішного листвя.

Та тут надлинула гарненька, ніжна мати пташенят.

Неначе квіточка шугала вона над рурковатим гніздечком, а принади її кожного руху просто не змалюєш. Оце ось вона раз сяючим топазом, то знову променистим рубіном візьметься, то раптом ніби горіюче золото спалахне. Отак, що доводилось мені забути про крихітку тіла під її блискучими перами, і дивитись на цю птицю мов на якийсь заземної краси орнамент з легенького мов пух цвіту та з соняшнього тепла.

А там ген, з глибин гущі, дивилась на неї пара застиглих, жорстоко неворушних очей, через що моя відраза до гадюк тільки поглибилася, і я з негодуванням, як ще може ніколи досі, поставив собі знову раз те, незбагнене для нас, людей, питання:

І навіщо отакі противности в хазяйстві природи?

Але мойого наміру забити гадюку, або принайменше прогнати її, я не міг здійснити тому, що між мною і гніздом колібрів було трохи гущі та на яких двацять кроків, розгорнене болотнище. І якщо я притім усетаки кожний момент тієї драми міг підстерігати з усією точністю, то це тільки завдяки моїй ідеально гострій льорнетці Цайсса.

А замисл холодної розбійниці тай спосіб, в який вона його хотіла здійснити, було дуже легко відгадати, бо гадюки того кодла, що уруту, роблять у подібних випадках усі таксамо. Вони підповзають аж до самого краю гніздечка, творять зі свойого кадовба своєрідну петлю, всувають її обережно в гніздо та вгортають нею намічену добичу, яку, вдушену одним стиском своїх скрутів, пожирають.

Але наша прегарна птичка всього того тепер не прочувала.

Вона ось, щойно нагодувавши своїх діточок, зникла мені з очей з тією, людині просто незрозумілою швидкістю, яка така питома колібрам. Одначе схована в гущі уруту ще завжди звідси не виповзала, дожидачи мабуть кращої пори для діла, бо певно боялася, що кохаюча мати зможе перепинити її катівську роботу.

Так промайнуло десять хвилин.

Опісля маленька неня явилася знов ненадійно і, повна чару, носилась над роздзявленими дзюбиками, наче повисла на невидній ниточці, шугнула опісля трохи нижче, сідаючи вкінці на сухій гильці, може на який метер нижче гнізда. І тут я поглянув тепер униз, направивши скло на те місце, з якого глибин виростав той кущ, що на ньому було приліплене гніздо колібрів. Це був ще до болота приналежний, зовсім непорослий і висушений шмат землі, завдяки чому я все те, що розігралося тут у найближчих хвилях, міг побачити точно і без перепон. Я то підносив до очей, то направляв униз мойого Цайсса, щоб охоплювати поглядом то чарівного птаха і його гніздо, то причаєну уруту в неворушних кущах джунґлі. І я почував, як мною оволоділа невимовна душевна напруга. Бо воно було ясне, що тепер кожна хвиля мусить принести — розвязку. Розвязку, що в життю і в смерті тих велитенських лісів не важить навіть стільки, що один тремт живчика, але для поодиноких істот там може стати діймаючою траґедією.

Отак я знову раз глянув на гніздо... В цей то мент змія, повна притаєної здержаности, підповзла під сам край гнізда. Одначе мені не довелось побачити нічого з тієї смертоносної підготови, що попереджує наступ змії, отже ні звивання „петлі", ні її вмощення в гніздо. Це ось одна мить, ні — дробина одної секунди, і я побачив, як потвора нагло кинула головою, так, що кущ тихо стремтів і ніби тріснула десь галузка та впала додолу. Але ні — це не зломалась ніяка гилька, це уруту гепнула собою об землю, вгортаючи скрутом свойого кадовба маленького колібрика, та з поглядом, впяленим невпинно в зловлену жертву, вдушуючи її. А далі гадюка, повна таємничої грози в тиші мовчазних джунґлів, посунулась геть, несамовито скручуючись і розгортаючись тілом.

І все скінчилось — думаєте?

О, ні!

Це ось ніби якась вища сила передбачила тут усе і вже від початку світу подбала про те, щоб караючої справедливости не бракло на ньому.

Бо водночас з тим, як плазун почав свій відворот, наша барвиста, смішна маленька мати вдушеного колібрика, проносилась якийсь час у висоті одного метра над убийницею її дитини. Вона шугала зі спущеним униз гострим кінцем свойого, на фльорет похожого дзюба, водно притім прицілюючися з увагою стріляючого з луку, поки врешті не вдарила собою в гадюку, і зникла. А хвилину опісля знову вона забуяла над плазюкою, знову пильнесенько прицілювалась, і поки ще уруту змогла розгорнути свої душливі скрути, швидко мов найшвидча стріла вдарила в змію і відлетіла. І за кожен раз, коли гад хотів утікати в одну сторону, мати колібрів примушувала його несхитно вцілюючими уколами свойого дзюбика повертати кудинде, так, що на уруту сипнув наче град фльоретних ударів, який врешті примусив збентежену гадюку до того, що вона спинилась і застигла без руху...

Щож це сталося?

Оце ось після довшого часу, упродовж якого наша птичка сиділа собі спокійно, відпочиваючи на сухенькій гильці, змія знову взялася сунутись геть, але помітно поволі і якось чудно намацуючи кожну пядь землі під собою. Але в той мент я ще не міг розібратись ніяк у тому, чому самичка колібра ще й далі сиділа собі спокійно на своїй галузці. І аж тоді, як я знайшов дорогу до того кущика, я щойно порозумів, в чому була повна поразка уруту:

Наша птичка ось проколола гадюці своїми уколами очі і осліпила її!

І отак не знаю я вже, чи після того, як я уруту — яку тепер дуже легко було піймати — вбив, я явився местником за смерть маленького колібра, чи на свій спосіб урятував її від певної гомодової смерти?

Отаким питанням кінчає автор нашого нарису свій прецікавий опис, й, на мою думку, це питання тут далеко не сутнє для нас. Я думаю ось, що властива суть тієї незвичайної пригоди в тому, що коліброва самичка, хоч і яка мала і слабосильна вона, то в мент, коли побачила, що заподіяла їй ненаситна гадина, зараз почула своїм життєвим інстинктом, що **вона мусить пімстити злочин хижака,** і таксамо знала вона зараз, що мусить це зробити **безпроволочно** і відповідно до засобів оборони, даних їй природою. Ота мати колібрів не летіла уперед до свойого самця плакати та жалітись на гадюку. Ні не летіла вона до орлів молити помочі, ні не відкладала своеї пімсти аж до вирішення відповідної акції на якійсь великій нараді всіх колібрів. Затеж вона рішилась **негайно знищити ворога,** і зробила це без огляду на те, що уруту була **тисячкрать дужча,** ніж вона.

Так, українські матери!

Ви не забувайте ні на хвилю, скільки гадюк вигублюють вам ваших дітей на всіх займанщинах України.

Д-р Остап Грицай.

Улас Самчук.

ВІЙНА І РЕВОЛЮЦІЯ

Друга частина „ВОЛИНІ".

Передрук забороняється. — Авторські права застережені.

(22)

Воячня замовкла мов камінь. Звучний голос оповідача дзвенить, мов дзвін. Над усім небо чисте й зоряне. На заході догоряе велитенська пожежа. А вояк веде свою повість, як цар Матвей Берендей та задумав морську царівну красуню, володарку морів, океанів, зо всіма багацтвами, скарбами, зо всіма підводними царствами й государствнами собі за жінку здобути.

Підводна красуня косу має з чистого золота, очі найкращі аґати, тіло барви бурштину. Цілунок її пік, мов дотик розпаленого до червона заліза. Але ні один зо всіх найкращих лицарів, багатирів, козаків-отаманів не міг здобути її прихильности. Тільки грізний цар Берендей, що правив усіма суходолами, усіма звірами земними, усіма горами підземними, завзявся здобути її.

— Так, — сказав Берендей — Кров з носа, лусни, умри, а міць свою покажи! Моря й океани вилий на біріг, у ріки підземні спусти всі води, а вилови „шельму" — красуню чарівну.

Ех, як гримнула війна. Суша і море звелися й ударились. Звірі земні і морські чудовиська стялися у герці жахливої смерти. І побідив цар! Полонив свою бранку, відніс її у „хороми" з кришталю і каміння дорогого і поклав на троні своїм пів-мертву...

„У труби тоді трубіли, в дзвони тоді дзвонили, били гармати двацять один раз! Пир тоді дав цар Берендей усьому світові на славу — пир на ввесь мир! Вино рікою текло, страви заморські давали, музики грали хвалу славному-преславному великому царю й государю. І при тому я також був, мед, пиво пив, по губах текло, а в рот... так! У рот не попало. Да!"... — і рвучко труснувши головою, закінчив оповідач. — Браво, Аніско! — гримнуло зо всіх боків. — Браво! Браво! От, сукин син! Про того... як його! — Про султана! Про султана! — кричать з натовпу. — Давай, брат, про султана! Говори!

— Про султана, так про султана! — обтираючи чоло долонею і змінивши тон і мову, заговорив Онисько! Перше говорив московсько-українською мішаниною. Останні слова розмазав повільною полтавською говіркою.

— Виходь сюди, козачня! — крикнув він. — Вогню, стола! Клади вогонь!

І десяток воячні кинулося класти багаття. Дрова вже були приготовані. Запалили сухий трусок і полумя замаяло по вояцьких подобизнах.

Зявився стіл, лямпа, якась книжка. Вийшли з натовпу з тузин козарлюг і без слова заняли місця навколо столу. Одні, стоять, інші сидять, ще інші, оперті черевом на стіл, напів лежать.

Тиша. Приходить вістун — проголошує: — Славні козаки! Великий султан, володар турецький, грецький, македонський і єгипетський вислав до вас своїх послів з грамотою.

Го-го-го! — зареготали козаки. — Давай його сюди!

Приходять посли. Це у вивернутих шинелях вояки з позавязуваними рушниками головами. Один зних бундючно розгортає довгий папір і згучним, глухим, повільним голосом проголошує: — Я, великий султан турецький, грецький, македонський і єгипетський володар... такий то й такий, намісник Алаха і т. д.

Велитенський натовп завмер. Не чути ні одного згуку. Вояки, дівчата, діти — все заніміло з цікавости, все пнеться навшпиньки, щоб хоч одним оком глянути на небувалу комедію.

Серед великої тиші слова султанського післанця звучать натхнено й урочисто. Палає вогонь. Обличчя тих, що мають щастя стояти зпереду, палають вогненною барвою. У безвітряному просторі дим товстючим стовпом зводиться догори і там десь під зорями розводиться у бузово-сталевому склепінню.

Козаки вислухують грамоту і починають писати відповідь, натовп розсідається від реготу. З його середини уривно вивривається: — македонський дурень!

— Ха-ха-ха! — в один голос реве натовп.

...Свиняче вухо!

— Ха-ха-ха! — гогого!...

...Кобилячий хвіст!...

— Ха-ха-ха!

... а нашого Бога блазень!..

— Ха-ха-ха!...

...числа не знаем, бо календаря не маем, місяць на небі, а день такий у нас, як і у вас — поцілуй ось куди нас!...

Тут уже дівки, молодиці, бородаті вояки присідають до землі, тримаються за животи і реготять, — реготять.

Писав листа той саме Онисько, що перед тим оповідав про Берендея.

Володькові він видався чимсь надлюдським. Він пробився наперед, стоїть в дуже невигідному місці, бо зі всеї сили мусить опиратися напорові ззаду, від чого аж мліють і тремтять ноги, але все таки він не пропустив ні одного слова, ні одної, здавалося, рисочки на обличчю оповідача.

Після рухнула загальна гульня під гармонію. Вояки хватають дівок, цупко тримають їх у дужих руках і викручують буревійну польку. Викрики, висвисти, дівочі виві-ски лунають долиною.

Зійшов велитенський, надутий місяць і зупинився над вільхами двірського ставу. Палає багаття. До нього підкидають грубечі комердяки, сипляться снопами іскри, рухи гармонії вилітають з ворохобного натовпу на вільний простір і розкладаються по долині приманливою, пориваючою луною.

Пізно в ночі вертався Володько зтоваришами додому. По долині, по дорозі, не зважаючи на пізню добу, вешталися вояки. Де-не-де чути жіночі хіхи — та ха-хи. Там десь на другому взгірю голосний регіт: — ха-ха-аааа!... — аж покотилося.

Ніч ясна, холоднувата. З неба зриваються і падають у чорну землю зорі. На траві холодна роса. Хлопців пробирає, вони знизують плечима і швидко стрибають босими ногами по росі.

Перед ними минає пятами гурточок дівчаток. Хлопці прискорили біг. Ті відчули, що їх хочуть нагнати, вивіснули, наподоблюючи великих дівок, і дрібно залопотіли підошвами по землі. Хлопці ще придали духу...

(Дальше буде).

Діти.

— Ромчику, попрощайся з тетою. Як кажеться, коли тета відходить?

— Богу дякувати! — каже хлопчик.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

СОЮЗ ВОРОЖБИТІВ МАЄ ГОЛОС.

У Трентоні, столиці Ню Джерзі, відбулася, як доносять газети зприводу стейтової виставки, річна конвенція Краевого Союзу Ворожбитів. Президент організації запевняв делегатів на конвенцію, що президентом буде певно вибраний Рузвелт.

Одначе (додав він), Ландон виграє, як зеднає собі на допомогу відповідні сили.

Цей додаток відразу зміняє цілу справу:

Отже тепер уже знаємо, хто буде нашим найближчим президентом. За старою засадою: на двоє баба ворожила: або вмре, або буде жила.

І ТУТ ІЩЕ НЕПЕВНО.

Тижневик „Литерері Дайджест" подає пяту рату обчислення голосів, відданих у пробнім президентськім голосуванню.

У цьому голосуванню найбільше голосів дістали Ландон і Рузвелт. Ландон, що правда, дістав більше голосів (докладно: 438,601), а Рузвелт менше (докладно: 282,524), отже виходилоб, що Ландон виграє. Одначе до виборів ще майже цілий місяць, а за той час іще багато може змінитись. Адже число голосів Рузвелта розмірно до числа голосів Ландона постійно зростало.

Отже все ще не знаємо, хто буде нашим президентом.

ЩО ПЕВНЕ?

Деякі річи щодо виборів уже певні.

Певним є, що ні Лемке, ні Томас, ні Бравдер не будуть вибрані.

У пробнім голосуванню, за ґрядженім болтиморською ґазетою „Сон", за Рузвелта віддано 132,124 голоси, за Ландона 74,306, за Томаса 751, за Бравдера 385.

І арештування Бравдерові певно теж не поможе.

ЯК В АНҐЛІЇ.

З американським комунізмом мається відай справа так, як з анґлійським.

Каже „Манчестер Ґардієн", що на конвенціях анґлійських робітничих юній завелася мода полювати на комуністів. Себто урядники юній і делеґати люблять поговорити собі проти комуністів і добре їх у резолюціях натаврувати.

І каже „Манчестер Ґардієн", що на комуністів в Анґлії полювати легко: їх уже ніхто не боронить. Серед робітничих юній з них уже й хвоста не лишилося.

БІДА З СОЮЗНИКАМИ.

Чому приписати цей повний занепад комуністичних симпатій серед анґлійського робітництва?

„Манчестер Ґардієн" не приписує його бракові повних пожертвування комуністів в Анґлії. Ні, такі комуністи в Анґлії є і вони дуже рухливі, і знають, що робити, щоб собі добути розголос. А проте їм не везе.

Причиною занепаду комуністичних симпатій серед робітників Анґлії „Ґадієн" добачує в тісних звязках з Москвою.

Коли анґлійські робітники не хочуть ходити з комуністами, що залежні від Москви, то щож дивуватися українським робітникам?

ЩО „ҐАРДІЄН" БАЧИТЬ У НІРНБЕРҐУ.

Про націститчний зїзд у Нірнберґу писав „Ґардієн" у передовиці:

„Націститчні лідери, що вважають себе за представників 60 міліонів німців, вставали один за одним у Нірберґу перед дипльоматами чужих країв і тисячами своїх прихильників, та вигослошували промови, які щодо нахальности і повної погорди здорового розуму дорівнюють промовам зо своїх давніх часів, коли то вони ще розбурхували юрби по пиварнях Мінхену".

Що справді думають німці? Чи розуміє „Ґардієн" настрої німців?

ЩО БАЧИВ „ТАЙМС".

Коли „Ґардієн" відкликнувся на нірнберзький зїзд коротенькою статтею на десять стрічок, лондонський „Таймс" розписався про нього в предовжезній статті.

У цій статті „Таймс" звертається проти німецького уряду Гітлера як проти колотника миру Европи.

„Ґардієна" становище таке саме. Він каже: „Як колись вибухне війна, то вистарчить історикам тільки поглянути на промову Гітлера, щоби знати, хто викликав війну".

„Ґардієн збуває зїзд коротенькою статтею, бо він усе був проти Гітлера. „Таймс" мусить писати предовжезну статтю, бо він заступався за Гітлера. Аж до нірнберзького зїзду. Нірнберзький зїзд коштував Гітлера прихильність „Таймсу".

НІМЦІ Й АНҐЛІЙЦІ.

Цей зворот у симпатіях лондонського „Таймсу" певно заставив німецький уряд затирати враження промови Гітлера. Між іншим, як звісно, німецький уряд пробував доказати, що ґазети подали зле слова Гітлера, що в них не було ніякого посягання на богату в пшеницю Україну.

„Таймс" власне тому звернувся проти Гітлера, що він думає про експансію Німеччини на схід. „Таймс" каже, що націститчний уряд не розуміє настроїв анґлійського народу, котрий може бути проти комунізму, але не піде помагати рубати голову комунізмові, щоби посадити над Европою фашистівського короля.

ХИТРИЙ МИР.

„Таймс" каже, що найбільшою небезпекою для миру в Европі є божевільний страх большевиків перед Німеччиною та божевільний страх Німеччини перед большевиками.

Піддержку того божевільного стану „Таймс" добачує в тому, що Гітлер ще не викинув зо своєї книжки „Моя боротьба" своєї промови, в котрій він радить Німеччині робити експансію на схід, на Україну, а тепер те саме говорить на зїзді в Нірнберґу.

НІМЕЦЬКА СТРАТЕҐІЯ ПРОТИ РОСІЇ.

Анґлійський журнал „Ню Стейтсмен енд Нейшен" подає статтю про пляни німецького уряду щодо нападу на Росію. Написав цю статтю Ернст Генрі, автор книжки „Гітлер над Европою".

У статті говориться, що напад Німеччини на Росію має початися з добуттям Ленінґраду. Німеччина сподівається, що в цілій Росії почнеться розклад, коли Німеччина добуде Ленінград і коли в ньому зорґанізується новий російський фашистівський уряд.

Каже Генрі, що для створення такого уряду Німеччина вже тепер зорґанізувала російську дивізію при „східній фашистівській Лізі".

У передмові до цеї статті сама ґазета від себе каже, що вона не поділяє певности автора щодо скорого нападу Німеччини на Росію. Якжеж іще менше можна бути певним щодо пляну цього нападу? Розповідаючи про цей плян, автор не може навести найменшого доказу на правдивість своїх інформацій. Виходить, що хіба не лишається нічого іншого, як сказати собі: „Поживемо, побачимо".

СОЮЗ УКРАЇНОК ДО УКРАЇНСЬКОГО ЖІНОЦТВА.

Приходиться звернутись до українського жіноцтва з новим зазивом, щоб жіноцтву пригадати, що в часі, коли всі орґанізації приступають до збільшення своєї діяльности, то й українська жінка повинна памятати, що в Америці існує Союз Українок, що теж веде народню працю, та що теж потребує допомоги з боку громадянства, щоб міг виконати ті завдання, які наложило на нього наше патріотичне жіноцтво.

Як відомо, Союз Українок змагає в першу чергу до того, щоб втягнути українську жінку до жіночої орґанізації та щоб з усіх жіночих орґанізацій створити в Америці одну сильну централю. Такого обєднання української жінки вимагає добро нашої національної справи як у ріднім краю так і тут в Америці. Українська зорґанізована жінка мусить подбати, щоби було поширене тут в Америці українське народнє местецтво, отсей чудовий твір української жінки. Українська зорґанізована жінка мусить придумати нові способи, як придержати при нашім народі й при українськім імені тут роджену нашу молодь. Все це дуже важні справи і дуже тяжкі до виконання. Можливо це виконати тільки спільними силами всього нашого жіноцтва. І тому саме треба старатися втягнути кожну нашу жінку до Союзу Українок, тому саме в кожній нашій громаді повинен бути відділ Союзу Українок. І тому саме вже існуючі жіночі орґанізації повинні вступити до Союзу Українок.

Союз Українок уже відбув дві конвенції (в 1932 і 1935 році), а тепер приготовляється вже до третьої, яка відбудеться в Філядельфії, Па., в 1937 р. Згадуємо за це вже тепер, бо саме тепер час поширити нашу орґанізацію, а тимсамим є тепер добра нагода подумати наперед про те, щоб на наступній конвенції було багато заступниць нашого жіноцтва та щоб на ній була змога вирішити розумні пляни для будучої праці.

Наше нещастя, що в розгарі нашої праці ми мали величезну втрату, бо відійшла від нас наша орґанізаторка бл. п. Анастасія Рибакова. Не стало щирої робітниці, що мала виготовлений плян кампанії за приєднання нових члениць до Союзу Українок. Та не стало Покійної, але залишилась її ідея. І тому ми мусимо продовжати роботу. І саме тому головна управа на своїх перших осінніх зборах рішила вислати одну з головних урядниць в орґанізаційну поїздку. І коли яка місцевість бажає собі мати таку урядницю як референтку, то просимо в тій справі віднестися до головної управи. Рішено теж далі влаштовувати по ріжних місцевостях вистави народнього мистецтва, щоб далі познайомлювати американців зі скарбами нашої культури. Наближаються Різдвяні Свята, а тимсамим наближається і найкраща нагода для таких вистав, які можна влаштувати як „передріздвяні базарі" в таких інституціях як Y.W.C.A., International Institute і інші.

Подаємо до відома, що Союз Українок рішив закупити трохи дрібних річей у старім краю, щоб їх можна будо продавати на виставах як „різдвяні дарунки", але про це подамо ще окремі інформації. Союз Українок влаштував минулого року таку виставу в Ню Йорку і вона принесла багато користи.

Звертаємо увагу ще на одну справу. В посіданню Союзу Українок Америки залишився зо світової війни в Шікаґо стіл, який надіслав комітет опіки над політичними вязнями. Стіл є зроблений політичними вязнями з чорного хліба. Це надзвичайно гарна й артистична робота, яка коштувала багато праці. На річних зборах С. У. А. рішено віддати цей стіл до Українського Музею, який засновано при Українській Вищій Школі в Стемфорд, Конн. Щоб одначе й політичні вязні мали з цього користь, рішено перевести заходами С. У. А. імпрезу, на яку призначено один з найкращих килимів, що були на світовій виставі в Шікаґо. Отсим просимо ввесь наш загал, а зокрема наше жіноцтво, поперти цю добру справу. А по ближчі інформації, в тій як і в інших справах, просимо писати на адресу:

U. N. W. L. of America,
217 East 6th St., New York, N. Y.

За головну управу С. У. А.:
Анастасія Ваґнер, голова.

ПОВІТРЯНА ВІЙНА

Не знаю сам, — пише в своїх споминах німецький летун Ріхтгофен — чому мені прийшло на думку помалювати мій літак на червоно. Наслідок того був такий, що кожному літак падав у вічі й між противниками його собі затямлено.

Одного дня зістрілив я анґлійський літак з двома летунами, що фотоґрафували наші позиції. Противник навіть не прийшов до стрілу і мусів якнайскорше спускатися на землю, бо на його літаку вже блимали вогники, і кожної хвилі треба було сподіватися катастрофи. Ми кажемо в такім випадку: „Смердить". І дійсно вже над землею почав анґлійський літак горіти.

Я мав над ним милосердя і не стріляв дальше, тільки летів за ним, щоби притиснути його до землі, тимбільше що я думав, що противник уже є ранений, бо ані разу не вистрілив.

Десь коло 500 метрів над землею щось моїй машині сталося і я мусів теж спускатися на землю. І трапилася смішна історія. Мій противник осів з горіючим літаком на землі без ніякої перешкоди, коли я, переможець, зачепив за наші старі дротяні загороди і перевернувся разом з машиною.

Анґлійці були здивовані, що я мусів спуститися на землю. Ми привиталися звичаєм спортовців. Були це перші живі анґлійці, яких я зістрілив. Тому хотів я з ними трохи побалакати. Між іншим запитав їх, чи вже стрічалися з моїм літаком. „Так — каже один з них — я його знаю добре. Ми називаємо його по французьки „малий червоний". А після того спитав він мене, чому я так необережно спускався на землю. Я сказав, що інакше не міг. На це відповів анґлієць, що він пробував в останніх триста метрах стріляти до мене, але скоростріл йому попсувся. — І поступай тут по лицарськи! Я позволяю йому спуститися спокійно на землю, він це приймає, щоб опісля в підступний спосіб на мене напасти. Це чисто по анґлійськи. Від того часу я вже не говорив з ніяким живим противником, зо зрозумілих причин.

Вчора зістрілив я 31-го противника, передучора 30-го. Три дні тому на приказ уряду мене іменовано поручником.

Про лінію Зиґфрида багацько писалося. В днях коли німці відступили на ту лінію, було горячо в повітрю. Противник уже обсадив був полишену область на землі, але повітряних просторів ми не думали так скоро йому відступати. Тільки дуже обережно вилітали анґлійці до повітряних боїх.

Анґлійці добрі летуни. Не люблять скриватися за хмарами, як французи. Одначе анґлійці більше спортовці, як вояки. Вони губляться в ріжних викрутасах, летах на взнак, стрімголов і т. д. Такі речі подобаються нашим людям у запіллю, але на фронті це не поплачує. На фронті треба відваги й очайдушности.

Зате французи люблять „виривати", бо скриватися на яснім небі нема де. Деколи вибухне французька кров, але це соломяний огонь. Довго повітряного двобою француз не видержує.

В тому часі трапилась у відділі Бемке гарна історійка. Коли німці уступили на лінію Зиґфрида, трапилося одного дня, що ляйтнант Фос зістрілив анґлійського ленуна. Літак з неживим летуном осів на землю між анґлійською і німецькою лінією, чи пак між стежами обох ліній. Ляйтнант Фос не дивився на те, що недалеко коло анґлійського літака сиділа анґлійська стежа. Він, не надумуючись довго, злітає на землю, бере анґлійський скоростріл на свій літак, підпалює в одній секунді анґлійський літак і заки анґлійці додумалися, в чому діло, Фос уже летів додому, кинувши на прощання рукою анґлійцям, які бігли до горіючого літака.

— Чи ви звернули увагу на цю гарну дівчину? Її волосся — щире золото, очі — аметисти, уста —рубіни, зуби — справжні перли, оправлені в коралях...

— Чи ви поет?

— Ні, я ювілір!

ІЗ НАТРОБНИХ НАПИСІВ.

„Тут спочиває Іван Ікс. Він пережив без перерви до своєї смерти 76 літ".

„Тут спочивають тлінні останки чоловіка невідомого назвища. Вбив його й ограбив Генрих Іпсильон, роджений 1905 року, 4-го жовтня, помер 1935 р., 7-го травня".

ЛИСТ.

„Дорогий Петрусю! Тому, що тепер не маю що робити, пишу до Тебе цього листа. Тому що не маю що писати, здоровлю Тебе. Твоя — Марійка".

ШЛЯХ ДО АМЕРИКАНСЬКОГО ГОРОЖАНСТВА.

(Двацята стаття про горожанство та натуралізацію).

Чужинець, котрий по точній розвазі рішився змінити свою державну приналежність та стати американським горожанином, часто не знає, як поступити в тій справі. Одначе процедура є проста: більшість чужородців може собі дати раду без ніякої помочі. Кому затяжко це виконати, може майже завсіди дістати інформації та поміч у вечірній школі або у найближчім громадськім домі. Дуже рідко треба платити за таку поміч.

Передовсім чужинець мусить заявити своє бажання стати горожанином Злучених Держав, цебто, як звичайно говориться, вибрати „перші папери". Для тої цілі треба вжити формуляра число А-223, а хто не знає, де його дістати у своїм сусідстві, може завсіди писати до Комісара Імміґрації та Натуралізації у Вашинґтоні, Д. К. Кожда людина чужинецького роду, котра числить вісімнацять років, білої або чорної раси, є управнена податись на „перші папери", якщо леґально прибула до Злучених Держав. Хто тут перебуває нелеґально, не може натуралізуватись і не повинен робити прохання. Аплікант на перші папери не потребує знати анґлійської мови, а хочби був і неграмотний, то всеодно перші папери дістане.

Не скорше від двох, а не пізніше як сім років від часу вибрання перших паперів, котрі є важні всього на сім років, кандидат на американське горожанство може подати аплікацію на другі або повні папери, якщо в той час жив у Злучених Державах пять років, а в даному повіті шість місяців. В той час він мусить знати говорити по анґлійськи та підписати своє імя і назвище, а в деяких судах вимагають знання читання таксамо як мови.

В той час аплікант, враз з двома свідками горожанами, мусить ставати до іспиту в натуралізаційнім бюрі та доказати, що відповідає вимогам закону відносно мешкання, характеру та вірить у принципи конституції Злучених Держав і підчиняється всім приписам. Якщо в часі останніх пять років перед подаванням аплікації на другі папери був поза границями Злучених Держав цілий рік або більше, він перервав своє стале мешкання у Злучених Державах і не може вносити петиції на другі папери, аж поки не промине нових пять років від повороту з такої поїздки. Хто був караний за поважне нарушення закону в тому часі, не буде вважатись людиною доброго характеру і не буде допущений до горожанства. Те саме тепер відноситься до людей, котрі взагалі противляться війні та через те не можуть присягати, що в потребі зі зброєю в руках „будуть піддержувати та боронити конституцію й закони Злучених Держав перед усякими ворогами, своїми та чужими".

Так коротко представляються акти про натуралізаційні закони та процедуру. По точніші інформації кандидат на горожанство повинен вдатись до вчителя вечірньої школи, громадської інституції, політичного клюбу або відповідної книжечки на ту тему. Процедура є загально однакова як для мужчин так і для жінок. Особи, подружені з американськими горожанами, мають певні натуралізаційні полекші. Високі оплати, котрі існували кілька років, обнижено; в теперішній час кошти для пересічного чоловіка виносять десять долярів, а для деяких аплікантів ще менше.

Чи справді шляхом до горожанства тяжко переїхати? Більшість людей цього не відчуває. Одначе навіть хочби були які перепони та трудноші, то це не повинно нікого здержувати від натуралізації, особливо хто має переконання, що горожанство це основа для нього самого та його дітей будучности, або хто почуває себе американцем у дусі та хоче той факт зреалізувати.

ФЛІС.

Вчора й сьогодні.

Часи змінюються. Давніше жінки мліли, як побачили авто, а тепер мліють, коли чоловіки не хочуть їм купити авта!

—o—

На лекції анатомії.

Не знаєте, де є селезінка? Ну, менше-більше в цьому місці, де ваш годинник.

— Це неможливе, прошу пана професора. Мій годинник є в льомбарді.

—o—

Пані Корайлюкова приняла нову наймичку, яка досі не була в місті. Хтось дзвонить у телефоні. Дівчина підніма слухавку (бо пані повчила її, що так треба робити) і чує голос у телефоні: „Чи то число 15—68—00?"

— Так, — відповідає дівчина — одначе звідки ви знаєте?

ТАРЗАН І ЛЮДИ-ЛЕОПАРДИ. (22)

Якщоб Тарзан був гарячим чоловіком, він у цю хвилю був би схопив Собіта й силою змусив розказати все, що він знає про хижацьку смерть. Одначе Тарзан опанував себе. Крім цього він не був певний, що той чорний хитрун знає щонебудь про хижацьку смерть. Тарзанові нераз здавалося, що Собіто тільки використовує момент і бльофує його цією хижацькою смертю.

Необмежена влада Тарзана в нетрах полягала на його твердості і справедливості. Він не міг поповнити необачної помилки, головно серед чорних дикунів, які вважали його за якогось надприродного, непомильного духа. Та хтоб Собіто не був, він був собі звичайним чоловіком. Це знав Тарзан і його не дуже боявся.

З ран виходило, що нещасний Наявеґі згинув від пазурів якогось кровожадного звіра. Алеж ніякого звіра в цю пору у селі не було. Також не міг він прийти знадвору, бо всі брами були позачинювані. Навіть тепер біля кожної з них стояли по два узброєні сторожі. Того дня він теж не чув реву ні льва ні тигра.

Тарзан знов нахилився над тілом Наявеґія, щоб придивитися слідам ран, від яких він згинув. Нагло його увагу звернув затиснений кулак трупа, в якому було кілька волосків леопарда. Це відкриття мало для Тарзана велике значіння. Він просто не міг вийти з дива, оглядаючи ці волоски. Для нього це виглядало неймовірним.